

ՏՕՆԵՐ ԵՒ ՀԱՆԴԵՍՆԵՐ

Ս. ՂԱԶԱՐՈՒ ԵՒ ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Ա. — ՄԵԻԹԱՐ ԱՔԲԱՀՕՐ ՅԻՇԱՏԱԿԸ

Ապրիլ 27ին կատարուեցաւ Միարանու-
թեան Երանաշնորհ Հիմնադրին՝ Միւթար
Արքայի յիշատակը: Առաւօտեան հանդի-
սաւոր ձայնաւոր պատարագ մատուցուե-
ցաւ, բազմաձայն եղանակներով, վանքիս
եւ Մ. Ռաֆայէլեան վարժարանի աշակեր-
տութեան երգիչ խումբերով:

Պատարագէն վերջ վանքիս մատենադա-
րանին մէջ — նախագահութեամբ Ուխտիս
Ընդհ. Արքայի Գերայ. Սրապիոն Վրդ.
Ուլուհոնեանի, եւ ներկայութեան Ուխ-
տիս Հայրերուն եւ վանական ու Մ. Ռա-
ֆայէլեանի աշակերտութեան — կատար-
ուեցաւ գրական հանդէսը Միւթարի յի-
շատակին նուիրուած, որ միշտ նոր ներշնչ-
չումներով կու գայ կազմուելու մեր հո-
գին, եւ լուսատուն հանդիսանալու մեր
քայլերուն ամէն ժամանակներու մէջ:

Յարգելի բանախօսն էր Հ. Յակոբ Զան-
թայեան, որ կու գրէր զծելէ ետքը
Միւթարի հոգեկան կենդանադիրը, —
Միւթար իբր հիմնադիր — տիտղոսին տակ
նոր տեսութիւններ տուաւ անոր որքան մեծ
ինքնին, նորքան մեծ նորութիւն մը հան-
դիսացող գործին նկատմամբ: Համառօտ
ակնարկներով պարզելով Հայ Վանականու-
թեան կազմն ու գրութիւնը պատմութեան
մէջ, զուգակշռով ցուցադրեց նորութիւն-
ները Միւթարի յղացած վանականութեան
զաղափարին ու իր հիմնած մենաստանին,
ուր գերազանցօրէն կու գային իրարու կը
զաշնաւորուէին բարոյական, գրական ու
ազգային երբեակ նպատակակէտերը, ուր
անհատը սերտօրէն կը զուգուէր իր հոգե-
կան օրրանին, մասը կը նոյնանար ամբող-
ջին, հոգեկան միեւնոյն կերպաւորումով,
որպէս զի ամբողջապէս կարելի ըլլար նուի-
րուիլ առաջադիր զաղափարականին, եւ
հասարակաց մեծ ծրագրի իրագործումին:

Նուիրական հանդէսին փակումը կատա-
րեցին զեղեցիկ խօսքերը Ուխտիս Գերայ.
Արքայի, որ ըսելէ յետոյ, թէ ինչպէս
— Ազգս չեմ ուրանար կրօնիս համար,
կրօնիս չեմ ուրանար ազգիս համար — նոր
նշանաբանով հայ պատմութեան մէջ երեւ-
ցաւ Միւթար, նոր դարաշրջան մը բանա-
լու ճակատագրով, Ազգային Վերածնուն-
դը իրագործելու առաքելութեամբ. եզրա-
կացուց ըսելով, թէ — Միւթար ձեռք առաւ
կրօնը, զիտութիւնը եւ սէրը, իբր գոր-
ծիքները իր դժուարին առաքելութեան, եւ
զանոնք դրաւ իբր գործը իր Հաստատու-
թեան, անոնցմով լուսաւորելու համար
մտքերը, հաշտեցնելու սրտերը, եւ ներքին
երկիւղեղումները չքացնելով՝ ամէնուն աչ-
քը ուղղելու դէպի հասարակաց նպատա-
կակէտ մը, գերազանցօրէն բարձր ու վսեմ՝
Ազգային Վերականգնումի գործը, որուն
խանդավաւօրէն նուիրուեցաւ ամէնէն ա-
ռաջ ինքը բազմադիրն, եւ իր յաջորդներն
ու ապագայի սերունդը նոյնքան խանդով,
ստեղծելով միաժամանակ Միւթարեան
Հաստատութեան զուրս ստեղծագործ ու-
ժեր, լուսամիտ անձնաւորութիւններ եւ
փաղանգ մը մտաւորականներու, ազգովին
լծուելու համար հասարակաց, միեւնոյն
գործին:

ԽՄԲ.

Բ. — ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ
— ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՅԻՇԱՏԱԿԸ —

Որպէս զպրոցական ծրագրի կրթական
մաս եւ սփոփանք քաղաքիս հայ զաղութին
այս տարի եւս տեղի ունեցան մեծ յաջողու-
թեամբ Բարեկենդանի շրջանին թատերա-
կան ներկայացումները:

Թատերասրահը լեցուած էր հայ զաղու-
թով եւ օտար ընտիր բազմութեամբ՝ որ
փութացեր էին իրենց գնահատանքը բերե-

լու աշակերտութեան բեմական յաջողու-
թեան:

Բեմադրուեցաւ «Հոպիտները» խորա-
գրով յուզիչ խաղը: Դերակատարներէն ա-
մէնէն փայլունը հանդիսացաւ Արշաւիր
Թէրզեան՝ կրկէսի տիրոջ դերով, կրկին ու
կրկին ըսուեց ծափեր խլելով հանդիսական-
ներէն:

Մեծապէս յաջող էին նաեւ Շաւարշ Տէր
Պարսամեան եւ Նշան Սաղաճեան փոքրիկ-
ները՝ որոնք արտասուելու աստիճան յու-
զեցին մեզ եւ արժանացան նոյնպէս խան-
դավաւ ծափերու:

Ներկայացուած յուզիչ տրամէն վերջ
բեմ բարձրացաւ Հ. Սահակ Վրդ. Տէր
Մովսէսեան եւ ի յարգանս օրուան սրբա-
ղան յիշատակին՝ հիւսեց ներբողեանը
Վարդանանց անմահ նահատակներուն, շնչ-
տելով անոնց կատարած դիւցազնական գոր-
ծին հսկայ մեծութիւնն եւ իր ազգային ու
կրօնական անփոխարինելի դերը Հայ ազգի
զարաւոր դոյութեան շրջանին եւ թէ ինչ-
պէս այդ յիշատակը մեծ է եւ անմահ եւ լի
գերազանց ուժով եւ ներշնչումներով ամէն
հայու համար:

Ապա կրկին շարունակուեցաւ թատերա-
կան բաժինը: Օրուան յաջորդոյն բեմա-
դրութիւնն եղաւ «Cantonate» երգախառն
զաւեշտը, որու զուարթ նիւթն ու երաժշ-
տութիւնը փայլեցան դերակատարներու
բացառիկ ճարտարութեամբ:

Գիւղապետը եւ անոր ծառան ճշմարիտ
դերասաններ ներկայացան. այս վերջին դե-
րին մէջ Սուրէն Յակոբեան յայտնութիւն
մեղաւ Վենետիկցիի չափ յաջող տեղական
բարբառով:

Հ. ԱԻՅՏԻՔ ԾՈՎԵԱՆ

Գ. — ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ
ՅԻՇԱՏԱԿԸ

Ապրիլեան նահատակներու շիրիմը այս
տարի եւս օծուեցաւ Վարժարանիս մէջ՝
Տեսչութեան եւ Աշակերտութեան խունկո-
վին եւ ծաղիկներով, մասնակցութեամբ
վանքին եւ տեղուոյս հայ զաղութին:

«Բամ փորոտան»ը բացաւ հանդէսը ու

Մ. Ռ. Վարժարանի վեհաշուք դահլիճը
լեցուեցաւ հոգեթով շունչով:

Հ. Վարդան Վրդ. Հացունի, որպէս օր
ուան բանախօսը, դրուատեց հայ ազգին ա-
զատութեան հանդէպ ունեցած պաշտա-
մունքը որ մեզի այնքան արիւն եւ զոհեր
արժեց: Յորդորեց մեզ աւելի շրջապէս
ու վճռական ըլլալ մեր ապագայ ազգային
երջանկութիւնը ձեռք ձգելու տենչանքին
մէջ:

Կոմիտասեան «Կոյր Կուռնկներ»էն եւ Ա-
լէմազի «Բուխուրիկ»էն յետոյ Ոսկան
Մարտիկեան արտասանեց Մ. Պէշիկթաշ-
լեանի «Բաշորդուոյն թաղումը» եւ Նշան
Սաղաճեան փոքրիկը «Հայաստան» քեր-
թուածը. երկուքն ալ արժանի ծափեր խլե-
ցին:

Հ. Մեսրոպ Ճանաչեան Վարժարանիս
Ուսումնապետը՝ զաղափարներու կորովով
ու թարմութեամբ ներշնչուած ու տալու-
րիչ բանախօսութիւն մ'ըրաւ խաղերէն մեր
օտար բարեկամներուն համար, ցոյց տա-
լով անոնց թէ ո՛րքան մեծ եղած է հայ
ազգի զաղափարականն ու հոգեկան ոյժը
իր դոյութեան պայքարի ահաւոր ճգնաժա-
մին:

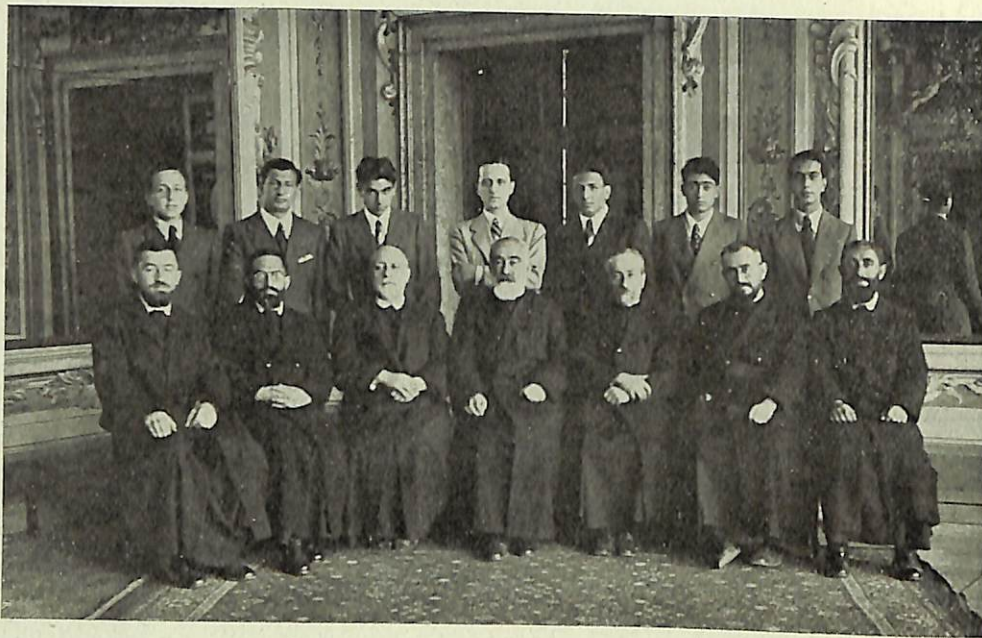
Վարժարանիս աշակերտները յաջողու-
թեամբ նուագեցին ու երգեցին Պեթհովէ-
նէն, Շումանէն, Մասկանյիէն ու Բոնցիլա-
զուայէն. բայց ամէնէն ինքնաշատուկը
Շնորհալիի «Տարածեալ»ն էր, եռաձայն
զաշնաւորուած վարժարանիս Ուսցչ. Լ.
Ծանեթթիէն:

Հ. ԱԻՅՏԻՔ ԾՈՎԵԱՆ

Դ. — ԲԱՐԵՐԱՐՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԸ
— ԱՄԱՎԵՐՁԻ ՀԱՆԴԵՍ —

Դպրոցական տարւոյն կրկին հանդէս-
ներն են ասոնք, մին իր նուիրականու-
թեամբ եւ միւսը իր զուարթութեամբ եւ
սփոփիչ նկարագրով այնքան սրտի մօտիկ:
Տեղի ունեցան Մայիս 10-ին, կիրակի օր,
ժամը 3-ին:

Հայ եւ իտալական դրօշներով զարդար-
ուած բեմին վրայ մէկ կողմը շրջանա-
ւարտները կային, միւս կողմը մնացող ա-

ՄՈՒՐԱՏ-ՌԱՓ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԵՍԶԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆԸ ԵՒ ՇՐՋԱՆԱԽԱՐՏՆԵՐԸ
ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ 1940 - 1941

Առջևի կարգ. ձախէն աջ՝ վարդապետներ.

Հ. ԲԱՐՍԵՂ ԶԵՓԻՉԵԱՆ՝ Մատակարար. - Հ. ՊԵՏՐՈՍ ՃԻՋՄԷՃԵԱՆ՝ Ուսուցիչ. -
Հ. ՍԱՀԱԿ Վ. ՏԵՐ-ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ՝ Ուսուցիչ. - Հ. ԳԱՐԵԳԻՆ Վ. ԼԱՋԱՐԵԱՆ՝
Տեսուչ. - Հ. ՅԱԿՈԲՈՍ Վ. ԲՈՍՊԸՅԸՔԵԱՆ՝ Փոխ-տեսուչ. - Հ. ՄԵՍՐՈՊ ՃԱ-
ՆԱՇԵԱՆ՝ Ուսումնապետ. - Հ. ԱԽԵՏԻՔ ԾՈՎԵԱՆ՝ Հսկիչ-ուսուցիչ:

Ետևի կարգ. ձախէն աջ՝ Շրջանաւարտներ.

ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ ՅԱԿՈԲ	Ծն. Նախնի	1923	Մուտք է Վրժն.	1934
ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՅԱԿՈԲ	» Ատտիս - Ապեպա	1921	» »	1937
ՄԱՀՏԵՍԵԱՆ ՀԱՅԿ	» Աղեքսանդրիա	1923	» »	1937
ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ	» Չմիւռնիա	1921	» »	1934
ՊԵՃԵՍՆԻԼԵԱՆ ԼԵՆՈՆ	» Ատտիս - Ապեպա	1922	» »	1937
ԳԵՈՐԳԵԱՆ ԳԵՈՐԳ	» Ատտիս - Ապեպա	1923	» »	1937
ՅԱԿՈԲԵԱՆ ՍՈՒՐԷՆ	» Թրիքստ	1924	» »	1934

Հակերտները, որոնք Մխիթար Արքայօր
«Չարթի՛ր աշխարհ» քայլերդով ողջունե-
ցին դաճիճին մէջ մուտքը Մխիթ. Ուխ-
տիս Ընդհ. Արքայօր՝ Գերպ. Սրապիտոն
Ուլուհոճեանի և միւս բարձրաստիճան
հրաւրեալներուն:

Գերպ. Նախագահին աջն ու ձախը բո-
ներ էին Վենետիկի պատրիարքին ներկա-
յացուցիչ Մոնս. Տէ Լուքա և Վենետիկի
գաւառին ուսումներու վերատեսուչ Ore-
ste Rossi:

Երկրորդ շարքը ամբողջապէս գրաւուած

էր Վարժարանիս արտաքին Ուսուցիչնե-
րով, որոնց թիւը 15-էն աւելի էր:

Քաղաքիս հայ դպրութիւն և ուրիշ քա-
ղաքներէ եկած հայերու հետ փութացեր
էին մեր հանդէսը պատուել Վենետիկի քա-
ղաքական, եկեղեցական, գիւնտորական և
կրթական Հաստատութեանց ներկայացու-
ցիչները:

Փուլլինիի Հոռմի քայլերդէն վերջ
Վարժարանիս նախկին Ուսուցիչ Գերպ.
Սքարփա զնահատութեան խոր հիացումով
պատկերացուց Բարեբարներու գործը, Մը-

խիթարեան Հայրերու անձնուէր ջանքերը
հայ սերունդի կրթութեան մէջ յօգուտ
Հայ ազգին:

Աշակերտութեան խմբերդը հնչեցուց
«Կու՛ժն առայ» և Բոնցիլաքուայի «Arme-
nia» սիրուն կտորները:

Յովհաննէս Աղամեան պատանին շնոր-
հալի խանդով արտասանեց Ալիշանի «Հայ
հանճարը»

Ապա բոլոն ծափերու մէջ խօսք առաւ
Հ. Սահակ Վրդ. և իր հետտրական ինք-
նատիպ կուռ խօսքերով Բարեբարներու յի-
շատակը դրուատեց:

Օրուան հանդէսին շքեղագոյն փայլը
տուաւ երաժշտական բաժինը ընտիր ար-
ուեստագէտներու նուագահանդէսով մը:

Ծրագրին համեմատ հետզհետէ լսեցինք
Վարժարանիս երաժիշտ նախկին աշակերտ-
ներու Յ. Թոմասեանի «Հայաստանի յի-
շատակները», Հեքիմեանի «Վենետիկեան
Սերենաթ»ը և յետոյ Պախի «Aria»ն:

Շրջանաւարտներէն Լեւոն Պեհեանիւեան
խաղերէն լեզուով հրաժեշտի տղջոյնը
տուաւ յուզուած սրտով՝ ներբողելով նուի-
րական բոյնը իր կրթութեան զոր պիտի
թողուր քիչ վերջ: Ապա բեմին վրայ երեւ-
ցաւ եթովպահայ աշակերտներէն փոքրիկ
Անդրանիկ Էպէեան որ հազիւ կ'որոշուէր
աթոռներէն: Սա մանկական սիրուն ձայ-
նով և շարժումներով արտասանեց Աթանաս
Խնկոյեանի «Եկո՛ւր, եկո՛ւր» ծիծեռնակի
ոտանաւորը, ամենամեծ հաճոյք պատճա-
ռելով բոլոր ներկաներուն և յատկապէս
Վենետիկի ալեւոր Ուսումնապետին, որ ապա
արտայայտուեցաւ. «Պիտի ուզէի աւելի
երկարօրէն վայելել այդ տղան բեմին
վրայ»:

Ուրիշ շրջանաւարտ մը՝ Հայկ Մահտե-
սեան, զգացումներու բոլոն թափով, գի-
տակից և երախտագէտ շնչով դրուատեց
հանրութեան և իր աշակերտակիցներուն
առջեւ նուիրական դերը գիրենք կրթող
վարժարանին, և Մխիթարեան դաստիա-
րակ Հայրերու տուած բարոյական բարձր
սկզբունքները, խոստանալով առ յաւիտ ան-
չէջ և արծարծ պահել ջահը Գիտութեան
և Կրօնքի որ իրենց յանձնուած էր Հայ

ազգի լուսաւորութեան և բարձրացումին
համար:

Հուսկ Վարժարանիս յարգելի Ուսում-
նապետը՝ Հ. Մեսրոպ Ճանաչեան, համառօտ
պատկերը դժեց հանրութեան 1940-1941
տարեշրջանին Հաստատութեան կրթական-
ուսումնական կեանքին: Ան շեշտեց թէ
հակառակ տիրող քաղաքական և տնտեսա-
կան ճգնաժամերուն՝ մեծ և փութկոտ
եղած էին Մխիթարեան Միաբանութեան
և Վարժարանիս Տեսչութեան ջանքերը,
անպակաս ջամբելու աշակերտութեան
բարոյական և կրթական սնունդին հետ
ուսումնականն ու նիւթականը: Ըսաւ թէ
աշակերտութեան թիւը եղած էր 50, բաժ-
նուած վեց դասարաններու: Յիշեց դպրոցի
ներքին կեանքէն՝ հանդէսներ, կրթական
պտոյտներ, յատուկ դարկ մը տոհմային
գիտութեանց, բանախօսութիւններու եւն:

Յատուկ շնորհակալութիւն յայտնեց
խաղական խնամակալ պետութեան, որ
կրկին հաստատելով վարժարանին դիրքն
և վկայականը նորագոյն կարգադրութեանց
առթիւ, միշտ նեցուկ և քաջալեր կը հանդի-
սանար հայ ազգի բեկորներուն և Մխիթա-
րեան Միաբանութեան:

Իր խօսքի ընթացքին Ուսումնապետ Հայ-
րը յայտարարեց մի առ մի անունները տար-
ւոյս վեց շրջանաւարտներուն, որոնք հան-
դիսականներու ծափահարութեանց մէջ
կու դային ընդունելու իրենց վկայական-
ները բարձրաստիճան անձնաւորութեանց
կամ իրենց ծնողներու ձեռքէն՝ անոնց
զոհունակ ջերմին համբոյրներով: Ամէն
նիւթերու մէջ իրրեւ բացառիկ յաջողու-
թիւն ունեցող՝ երկար ծափահարուեցաւ
Հայկ Մահտեսեան:

Բաժնուեցան մրցանակներ ամէն դասա-
րանի երեք առաջին քաջագոյն աշակերտ-
ներուն, որոնք էին.

Ե. Դասէն - Հրայր Թէրզեան
Յարութիւն Եահանէճեան
Եւ Եղուարդ Եփրեմեան
Յովսէփ Պուշլիկեան

Դ. Դասէն - Եղուարդ Պողոսեան
Գէորգ Խարայեան

Գ. Դասէն — Գրիգոր Պեհեսնիւեան
Աւետիք Յակոբեան
Յովհաննէս Աղամեան

Բ. Դասէն — Գէորգ Սաղաճեան
Կարապետ Աւագեան
Ոսկան Մարտիկեան

Նախապատրաստականէն
Գրիգոր Ոսկերիչեան
Նուրճան Սարեան
Ներսէս Գաղանճեան

«Մխիթարեան Ճեմարան»-ի եւ Բագմա-
վէպի խմբագրութեան կողմէն մրցանակ-
ներու արժանացան հայերէնի մէջ յաջողա-
գոյն հետեւեալ աշակերտները.

Ե. Դասէն — Հրայր Թէրզեան
Դ. Դասէն — Եղուարդ Պօղոսեան
Գ. Դասէն — Գրիգոր Պեհեսնիւեան
Բ. Դասէն — Զարիկ Պաղտատարեան

Նախապատրաստականէն
Անդրանիկ Էպէեան

ՆՇԱՆՍԻՈՐՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԷՆ

Պատմադր որուն համար...

Իտալի Ֆրիւպոթս — Ժամանակակից անդլիացի քննադատը — կորսնցուցեր էր չորեկառօքին
գուգադիպումը եւ ստիպուեալ էր գիշերը անցընել գիւղական փոքր պանդոկի մը մէջ:
Մահճակալը, որուն վրայ հանդիստ քննադատ էր, սոսկալիօրէն պիտի էր: Առաւօտեան՝
զանգատեցաւ պանդոկապետին:
— Բայց չէ՞ք գիտեր — պատասխանեց պանդոկապետը — որ այս մահճակալի վրայ,
1816ին, պառկեալ է նոյնինքն Վելլինքթոնի դուքսը:
— Ի՞նչ կ'ըսէք — բացազանչեց Ֆրիւպոթս — հիմա կը հասկնամ թէ ինչո՞ւ գինքը կոչած
են նրկաթի Գուֆս:

Վրէժխնդրութիւն

Յոյն նշանաւոր իմաստասէրը՝ Պրոթագորաս՝ իր աղջիկը հարսնութեան տուեալ էր իր
ոխերիմ հակառակորդներէն մէկուն:
Բնականաբար դէպքը մեծ զարմանք պատճառած էր իմաստասէրի բարեկամներուն մօտ,
որոնք պատճառը հարցուցին անոր:
— Լաւագոյն վրէժխնդրութիւնն էր որ կընայի ընել թշնամիիս — պատասխանեց իմաս-
տասէրը — որովհետեւ աղջիկս աշխարհի չարագոյն կիներէն է:

Իրական ցաւակցութիւն

Երբ Փրանսացի երգահան Մէյերպերը մեռաւ (1864ին), մեծ վարպետի եղբորդիներէն
մէկը, ի պատիւ իր հօրեղոր, թաղման քայլերդ մը յօրինեց, եւ օրինակ մը դրկեց Ռոս-
սինի, խոնարհ ընծայականով մը:
Ռոսսինի ստացաւ նուէրը, բայց չպատասխանեց:
Ժամանակ մը անցնելէն յետոյ, երիտասարդ երգահանը ուզելով իմանալ Ռոսսինիի
գնահատումը իր աշխատութեան մասին, իրիկուն մը հիւր գտնուելով անոր տունը, դաշ-
նակին առջեւ անցաւ, ու նուագեց իր քայլերդը, եւ դառնալով Ռոսսինիի,
— Ի՞նչ կ'ըսէք, վարպետ:
Ռոսսինի վայրկեան մը մտածելէն ետք, յօնքերը կծկեց, ու պատասխանեց.
— Սիրելի՛ պարոն, լաւագոյն եղած պիտի ըլլար, եթէ դուք վախճանած ըլլայիք, եւ
թաղմանկանը յօրինած ըլլար ինքը Մէյերպերը:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ՆԵՐԿԱՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՊԱԳԱՆԵՐՈՒՆ

Թէ որպիսի՛ բարոյական ու միւսական գոհողութիւններու կեանք մըն է
այսօրուան ապրումը, համաշխարհային պատերազմի այս օրերուն, ոչ մէկուն
անծանօթ է, որքան ալ հեռաւոր հողամասերու վրայ կամ մոռցուած անկիւննե-
րու մէջ ապրի: Բովանդակ այս երկրի մակերեսին՝ չմնաց ափ մը հող կամ ծով,
որու խաղաղութիւնը վրդովուած չըլլայ սաւառակի մը կամ ընդծովեայի մը
այցելութիւններէն:

Ժամանակակից մարդկութիւնը դերակատար ու հանդիսատեսն է միանգա-
միայն այս անմասնաճիւղաց պայքարին: Երբե՛ք թշուառութիւնը այսօրու ծանր
եւ ընդհանուր եղած չէր: Կրակը բռնած է հինգ աշխարհամասերն ալ, որոնք
երկու բանակներու բաժնուած՝ բնաջնջումի պայքար կը մղեն իրարու դէմ,
յանուն արդարութեան ու խաղաղութեան:

Մէկ կողմէն կեցած են երիտասարդ ժողովուրդներ — Իտալիա, Գերմանիա
ու Ճափոն — իբրեւ *անինչներ* ու պահանջատէրեր իրենց կենսական իրաւունք-
ներուն, իսկ միւս կողմէն՝ Անգլիա, Ամերիկա եւ Ռուսիա, իբրեւ պարարտա-
ցածներ աշխարհի անսահման հարստութիւններով, ու մեծատէրերը աշխարհիս
չորս հինգերորդին: Եւ այս տիեզերական բախումէն՝ վայրկեանի մէջ կը սա-
սանին հիմերը դարերու մէջ, սերունդներու քրտինքով, քար քարի վրայ բար-
ձրացած բարոյական, ընկերային եւ գրի ու արուեստի քաղաքակրթութեան
մեծ շէնքին:

Եւ ասիկա ցոյց կու տայ թէ ինչի՛ կարող է մարդկային ստեղծագործ հան-
նարը, երբ շեղի գեղեցիկին ու ունարիտին ուղիէն:

Պատերազմի երրորդ տարին լրացնելու վրայ եմք, եւ առաջին օրէն ասդին
շատ բան փոխուեցաւ: Այդ օրէն ասդին ամէն ինչ միայն նպաստեց միշտ աւե-
լի ծաւալելու պատերազմը դէպի նոր հորիզոններ ու նոր ծովեր, մինչեւ որ իր
կրակէ գօտիէն ներս քաշուեցան Ռուսիա, Միացեալ — Նահանգներ, ու Ճափոն,
իրենց բազմաթիւ արքանեակներով: Եւրոպայի մէջ Գերմանիայ ու Իտալիայ կող-
քին շարուեցան Ֆինլանտիա, Հունգարիա, Ռումանիա ու Պուլկարիա: Եւ պա-
տերազմը դարձաւ տիեզերական, եւ շարունակուեցաւ բախտի ելեւէջներով:
Ու կը շարունակուի: Ու մարդկային արիւնը, իբրեւ անարժէք ինչք, կը շարու-
նակէ հոսիլ գետերով: Այդ օրէն ասդին շատ ազգեր — Լեհաստան, Ֆրանսա, Հո-
լանտա, Պելճիֆա, Յունաստան, Սերպիա եւն. — պարտուած՝ շուտով քաշուե-
ցան պատերազմի դաշտէն, բայց ասով չվերադարձան անոնք իրենց նախապատե-
րազմեան երջանկութեան. որովհետեւ սովը՝ անարիւն բայց մեծագոյն համե-
մատութիւններով կը շարունակէ ջարդը Յունաստանի նման երկիրներու մէջ,
առածին համաճայն թէ «Անձրեւէ փախան, կարկուտի բռնուեցան»:

Ահա՛ թէ ի՛նչ բանի կարող են՝ սերը, իրարհասկացողութիւնը ու փոխադարձ
գիշողութիւնը մոռցող մարդիկ:

* * *

Ընդհանուր պայքարին մէջ ընդհանուր է կորուստը:

Ամէն ազգ ունի արդէն իր *անկեալներու ցանկը*, որոնք ամէն պարագային՝
ազգային պաշտամունքը պիտի կազմեն, պիտի չպակսի անոնց խունկ ու աղօթք,